

TEM analyyseja • 100/2020

Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2020

Johanna Alatalo – Liisa Larja – Erno Mähönen

ISSN 1797-5271
ISBN 978-952-327-573-7

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2020

Johanna Alatalo – Liisa Larja – Erno Mähönen

Työ- ja elinkeinoministeriö
Ministry of Economic Affairs and Employment

Email: etunimi.sukunimi@tem.fi

Helsinki, kesäkuu 2020

JOHANNA ALATALO – LIISA LARJA – ERNO MÄHÖNEN: TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LYHYEN AIKAVÄLIN TYÖMARKKINAENNUSTE, KEVÄT 2020

Ennusteen laatimisesta: Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee lyhyen aikavälin työmarkkinaennusteensa keväällä ja syksyllä. Ennusteen tarkoituksena on muodostaa ministeriön asiantuntijanäkemyks lähiajan kehityksestä ja toimia siten sekä oman politiikkavalmistelun taustana että markkinainformaationa muille käyttäjille. Talouskehityksen osalta käydään läpi eri ennustelaitosten tuloksia. Työmarkkinaennusteemme laatimisessa nojataan valtionvarainministeriön talousennusteeseen. Ennusteen painopistealue on oman työmarkkinaennusteen laatiminen. Tässä hyödynnetään myös muuta työ- ja elinkeinohallinnossa tehtävää työtä, kuten aluetalousskatseja ja rekrytointiongelmien seurantatietoja. Ennuste julkaistaan TEM-analyysien verkkojulkaisuna ministeriön julkisella palvelimella.

Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennusteiden taustalla on tilastollinen aikasarja-analyysi, jossa on hyödynnetty Tilastokeskuksen työvoimatutkimusta, työnvälitystilaston työttömyystilastoja, kansantalouden tilinpidon tilastoja, väestötilastoja sekä valtionvarainministeriön talousennustetta ja Tilastokeskuksen väestöennustetta. Kvantitatiivisten aikasarjaennusteiden lisäksi lopullisissa ennusteissa on hyödynnetty erilaisia suhdanneindikaattoreita sekä huomioitu kvalitatiivisia politiikkatekijöitä. Analyysit on toteutettu Kalman Filtering ja ARIMA-menetelmillä OxMetrics STAMP ja SPSS -ohjelmistoilla.

Ennusteen ovat laatineet *Johanna Alatalo, Liisa Larja ja Erno Mähönen*

Keskeiset tulokset:

1. Talouskehitys

- Valtiovarainministeriön ennusteen perusteella talouskasvu laskee 6 % tänä vuonna ja on 2,5 % vuonna 2021 sekä 1,7 % vuonna 2022.
- Talousennusteisiin liittyy nyt poikkeuksellisen paljon epävarmuutta. Suuren epävarmuuden vuoksi olemme tuottaneet myös vaihtoehtoisen, työmarkkinoita koskevan riskiskenaarion.

2. Työvoiman kysyntä ja sen kehitys

- Talouskasvun ennustetaan elyvän vuonna 2021, mutta työllisyys jatkaa laskuaan. Yhteensä työllisten määrä laskee noin 70 000 hengellä vuosina 2020–2021; vuonna 2022 työllisyys palautuu lähes kriisiä edeltävälle tasolle.
- Riskiskenaariossa työllisyys alenee huomattavasti enemmän ja vuonna 2022 työllisiä onkin noin 30 000 vähemmän kuin vuonna 2019.

3. Työvoiman tarjonta ja sen kehitys

- Työvoiman tarjonta heikentyy vuonna 2020 noin 34 000 hengellä ja vuonna 2021 edelleen 14 000 hengellä, kunnes alkaa parantuneen kysynnän siivittämänä kasvaa 2021 noin 42 000 hengellä.
- Riskiskenaariossa työvoiman supistuminen on voimakkaampaa epidemian toisen aalloon sulkiessa työmarkkinoita ja työvoima supistuu 47 000 hengellä vuonna 2020, edelleen 22 000 hengellä vuonna 2021 kunnes kääntyy kasvuun 46 000 hengellä vuonna 2022.
- Tarjontaa heikentää erityisesti nuorimpien ja vanhimpien väestöryhmien siirtyminen työmarkkinoilla piilotyöttömiksi opintojen ja eläkkeen pariin koronakriisin hiljentäessä kysynnän työmarkkinoilla. Tarjontaa rajoittaa myös työikäisen väestön määrän väheneminen.

4. Työttömyyden rakenne

- Kokonaisesti lomautettujen määrä kääntyy laskuun touko–kesäkuussa 2020. Työttömien työnhakijoiden määrän huippu osuu kevääseen 2020.
- Työttömien työnhakijoiden määrä on 332 000 vuonna 2020, mikä on 91 000 enemmän kuin vuosi sitten. Vuonna 2021 heitä on 288 000 ja vuonna 2021 enää 269 000 (2019: 241 000).
- Perusskenaariossa syksyille ei tule uutta lomautuspiikkiä. Vaihtoehtoisessa skenaariossa näin käy ja työttömien työnhakijoiden määrä kasvaa loppuvuonna uudelleen noin 430 000 henkeen.

5. Työllisyys- ja työttömyysasteet

- Työllisyysaste laskee 71,6 prosenttiin vuonna 2020 ja edelleen 70,8 prosenttiin vuonna 2021. Työllisyysaste alkaa kohota vuonna 2022 ja nousee 72,8 prosenttiin. Riskiskenaariossa työllisyysaste laskee 70 prosenttiin vuonna 2021 ja jää kriisiä edeltävää tasoa matalammaksi vielä vuonna 2022.
- Työttömyysaste nousee 7,6 prosenttiin vuonna 2021 ja laskee 6,7 prosenttiin eli vuoden 2019 tasolle vuonna 2022. Riskiskenaariossa työttömyysaste on 7,9 vuonna 2021 ja 7,1 % vuonna 2022.
- Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen luvuin työttömien määrä ei nouse dramaattisesti, koska lomautukset ja työvoiman tarjonnan reaktiot vaimentavat työttömyyden nousua. Työttömyys on korkeimmillaan 206 000 hengessä vuonna 2021. Riskiskenaariossa työttömyys on hieman korkeampi eli 211 000 henkeä.

Asiasanat: Talouskehitys, suhdanteet, työmarkkinat, työttömyys, työvoiman saatavuus

Key results

1. Economic prospects

- Based on forecast by Ministry of Finance, economic growth in Finland is forecasted to decline by 6 % in 2020; GDP growth will be 2.5 % in 2021 and 1.7 % in 2022.
- All the forecasts contain exceptionally high degree of uncertainty. Because of highly uncertain forecasts we as well produce an alternative, risk scenario for labour market reactions.

2. Demand for labour and its development

- Economic growth is forecasted to recover in 2021, but the number of employed continues to decline. Altogether employment will decrease by 70 000 people in 2020–2021; in 2022 employment will be almost at the pre-crisis level.
- Risk scenario results on much larger employment reductions and even in 2022 there will be about 30 000 less employed than in 2019.

3. Labour supply and its development

- Labour supply will decrease by 34 000 in 2020, and further 14 000 in 2021. In 2022 change in labour demand will turn the labour supply up and in 2021 labour supply will grow by 42 000.
- Risk scenario shows even larger decrease in 2020 (-47 000) as second wave of the epidemia will close down the labour market in the autumn. The labour force will further decrease by 22 000 in 2021 before starting to grow (+46 000) in 2022.
- Labour supply is constrained by shrinking of working age population and slowing down of labour demand due to corona crisis.

4. Unemployment structure

- The number of full-time temporarily laid-off employees will start to decrease in May-June 2020. The peak in the number of registered unemployed will in the spring 2020.
- The number of the registered unemployed will be 322 000 in 2020, which is 91 000 more than in 2019. In 2021 the number will be 288 000, and 269 000 in 2022 (2019: 241 000).
- In the baseline scenario, there will be no new wave of temporary lay-offs in the autumn. In the alternative scenario however there will be one, and the number of registered unemployed will surge again to around 430 000.

5. Employment rate and unemployment rate

- Employment rate will decrease to 71.6 % in 2020 and slightly more, down to 70.8 % in 2021. Employment rate starts to recover in 2022, and will be 72.8 %. Risk scenario results on 70 % employment rate in 2021. Even in 2022 employment rate will be below pre-crisis level.
- Unemployment rate will rise to 7.6 % in 2021 and decrease back to 2019 level, 6.7 % in 2022. Risk scenario results on 7.9 % unemployment in 2021 and it will be 7,1 % in 2022.
- The number of unemployed in labour force survey will not rise dramatically, since temporary lay-offs and labour supply reactions smoothen effects on unemployment. The peak of unemployment will be in 2021, 206 000 people. Risk scenario results on slightly higher number, 211 00 people.

Key words: Economic development, business cycles, labour market, unemployment, labour availability

SISÄLLYS

1. TALouden ÄKKIJARRUTUS.....	7
2. NOPEA ELPYMINEN VAI PITKITTIVÄ KRIISI?	7
3. TYÖVOIMAN TARJONTA HEIKKENEE VÄESTÖN VÄHENEMISEN JA TYÖVOIMAN ULKOPUOLELLE SIIRTÄMISEN TAKIA.....	10
4. TYÖLLISYYS- JA TYÖTTÖMYYSASTEIDEN POSITIIVINEN KÄÄNNE VASTA VUONNA 2022... 	13
5. ENNÄTYSKORKEA MÄÄRÄ LOMAUTETTUJA JÄTTÄÄ TYÖTTÖMYYSPIIKIN KEVÄÄLLE	16
LIITEKUVIOT	21
LIITETAULUKKO	24
TEM-ANALYYSI -VERKKOJULKAISUSARJASSA AIEMMIN ILMESTYNYT.....	25

1. TALOUDEN ÄKKIJARRUTUS

Talouskasvun hidastumisesta niin meillä kuin muuallakin oli merkkejä jo vuodenvaihteessa. Teknisesti Suomi oli taantumassa vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, jolloin ennen kaikkea kyse oli viennin negatiivisesta kehityksestä. Tuolloin kuitenkin kyse ei vielä ollut koronavaiheesta eikä näkyvissä ollut syvempää pudotusta. Koronakriisi kuitenkin pysäytti taloudellisen aktiviteetin ennennäkemättömän äkillisesti toisella neljänneksellä. Tyypillisesti voimakkaat suhdannevaihtelut ovat Suomessa välittyneet viennin ja teollisuuden kautta muualle talouteen. Pandemiassa kyse ei ole ollut tavanomaisesta kriisistä ja järjestyskin on nyt ollut toinen. Alkuvaiheessa kriisi on iskenyt voimakkaimmin palveluihin. Teollisuudessa ja rakentamisessa vaikutukset ovat toistaiseksi olleet lievempiä, mutta etenkin kriisin pitkittyessä vaikutukset myös näillä aloilla todennäköisesti kasvavat.

Epidemian aiheuttamat sairastumiset ovat Suomessa onneksi jääneet kohtuullisen vähäisiksi, mutta sen sijaan rajoitustoimet pysäyttivät toiminnan monilla aloilla joko osittain tai kokonaan. Toisaalta kyse ei ole ollut pelkästään tehdyistä rajoituksista vaan myös siitä, että kuluttajat ovat olleet varovaisia ja vältäneet kaupankäyntiä ja palveluita myös aloilla, joiden toimintaa ei ole rajoitettu. Kuluttajien luottamus painuikin aluksi alemmas kuin koskaan aiemmin, mutta on sen jälkeen hieman parantunut niin meillä kuin muuallakin. Myös rajoituksia on pystytty osittain purkamaan.

Tieto epidemian kulusta on edelleen hyvin epävarmaa. Epävarmaa on myös se, missä määrin ja missä vaiheessa erilaisista rajoituksista voidaan luopua ilman, että epidemia alkaa kiihtyä. Siksi rajoituksia onkin purettu asteittain ja varovasti. Ei myöskään tiedetä, joudutaanko rajoituksia uudelleen kiristämään ja millä tavoin se voidaan tehdä ilman, että talouden toiminta pysähtyy merkittävästi. Taloudellinen aktiviteetti ei toisaalta palaudu, ellei ole luottamusta siihen, että voidaan toimia turvallisesti. Niinpä myös talouden aktiviteetin ennustaminen on poikkeuksellisen epävarmaa. On kuitenkin selvää, että Suomen talous supistuu tänä vuonna voimakkaasti; arviot eri suhdanne-ennusteissa vaihtelevat 5 prosentista jopa 13 prosenttiin. Jonkinlainen keskiarvio liikkuu 8–9 prosentin pudotuksessa.

Pandemialla on ollut ennennäkemätön vaikutus talouteen lähes samanaikaisesti kaikilla talousalueilla. Kyse on ollut ”tarjontapuolen” kriisistä ja voimakkaista rajoitustoimista, joka on hyvin nopeasti laajentunut myös kysyntäpuolen kriisiksi. On poikkeuksellista, että talouskriisi koskee näin laajasti ja lähes samanaikaisesti kaikkia talousalueita. Maailmantalous on syvässä taantumassa; globaalisti tuotannon arvioidaan supistuvan enemmän kuin finanssikriisin seurauksena vuonna 2009. Vaikka toipumisen ennustetaan alkavan kaikilla talousalueilla, monelta osin vasta vuonna 2022 päästään suunnilleen kriisiä edeltäneelle tasolle.

Valtiovarainministeriön tuoreessa ennusteessa talouskasvu laskee 6 prosenttia tänä vuonna ja elpyy 2,5 prosenttiin ensi vuonna. Sen jälkeen kasvu palautuu lähemmäs pitkän aikavälin keskiarvoa, 1,7 prosenttiin. Ennusteessa ei ole varsinaista riskikenaariota, mutta riskit huonompaan lyhyen aikavälin kehitykseen ovat merkittävät. Lisäksi riskinä ovat kasvupotentiaalin heikkeneminen sekä pitkittyvän kysyntälaman riski. Positiivinen riski puolestaan on ennusteita nopeampi toipuminen.

2. NOPEA ELPYMINEN VAI PITKITTÄVÄ KRIISI?

Pitkäaikainen työllisyyden lasku voi jäädä pelättyä pienemmäksi

Suomen talouskehitys oli alkuvuonna, ennen koronavaihetta, vielä positiivinen. Kokonaistuotanto ja työllisyys olivat kasvussa, vaikkakin kasvu oli hidastumassa. Päätoimialoittain kasvun hiipumisen merkkejä oli etenkin teollisuudessa ja rakentamisessa, kun taas palvelusektorilla tuotannon kasvu jatkui melko vahvana. Myös työllisyys kasvoi vielä, joskin huomattavasti edellisvuotta hitaammin. Positiivinen vire loppui kuitenkin useilla palvelualoilla kuin seinään. VM:n ennusteen mukaan palvelutuotanto supistuu tänä vuonna -5,4 prosenttia, mutta alkaa kuitenkin toipua ensi vuonna (+2,8 %). Sen sijaan teollisuuden ja rakentamisen tilanne ei välittömästi muuttunut yhtä radikaalisti – näillä toimialoilla alkuvuoden hidastuva

kasvu ja lievästi heikkenevä työllisyyskehitys johtuivat pääasiassa muista tekijöistä. Koronakriisin ensimmäisessä vaiheessa vaikutukset ovatkin kohdistuneet ennen kaikkea palvelusektorille. Mitä pitempään kriisi kestää, sitä enemmän se alkaa koskea myös teollisuutta ja rakentamista.

Rajoitustoimien taloudellisten vaikutusten on arvioitu olevan voimakkaimmillaan vuoden toisella neljänneksellä. Rajoitustoimien asteittainen purkaminen vuoden toiselta neljännekseltä alkaen mahdollistaa tuotannon palautumisen jopa melko laajasti. Rajoitusten purkaminen ei kuitenkaan välttämättä välittömästi johda palveluiden käyttöön aivan samassa määrin kuin ennen kriisiä. Toisalta esimerkiksi maksukorttien käyttö näyttää nyt palautuneen lähelle normaalia tasoa. Myös kuluttajien luottamus on alkanut hieman parantua – toisaalta kuluttajat voivat olla varovaisia käyttämään palveluita. Varovaisuus näkyi epidemian alkuvaiheessa asiakkaiden katoamisena myös aloilla, joiden toimintaa ei säädöksin rajoitettu. Lisäksi laajat lomautukset ovat heikentäneet käytettävissä olevia tuloja ja osa kuluttajista voi olla ylipäättään varovaisempia kuluttamaan. On myös aloja, joihin voimassa olevat rajoitukset edelleen vaikuttavat voimakkaasti; näin on etenkin matkailualalla. Merkkejä elpymisestä on, vaikka viekin aikaa ennen kuin päästään aivan entiselle tasolle.

Teollisuustuotanto kääntyi laskuun jo vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Vuoden toisella neljänneksellä teollisuus on melko hyvin pystynyt vielä jatkamaan tuotantoa mm. aiempien tilausten varassa. Samalla se on joiltain osin kärsinyt erilaisten ulkomaisten välituotteiden ja komponenttien saannista. Pääosin tuotantoa on kuitenkin pystytty jatkamaan, eikä Suomessa – toisin kuin joissakin muissa maissa – teollisuuslaitoksia ole epidemian vuoksi suljettu. Osin teollisuuden alkuvuoden vaikeudet liittyivätkin muihin tekijöihin kuin pandemiaan. VM kuitenkin ennustaa teollisuustuotannon supistuvan tänä vuonna rajusti eli yli 9 prosenttia. Mikäli kriisi jää lyhytaikaiseksi, teollisuustuotanto kuitenkin VM:n ennusteen mukaan toipuisi osittain vuonna 2021, jolloin päästäisiin yli 4 prosentin kasvuun ja vuonna 2022 kasvu jatkuisi lähes saman suuruisena, 3,6 prosentissa.

Rakentaminen on suhdanneherkkä toimiala, mutta se on toistaiseksi kärsinyt kriisistä melko vähän – koska kyseessä ei ole ollut perinteinen suhdannetaantuma. Vaikka rakennuslakin on kärsinyt jonkin verran hankkeiden viivästymisestä, pääosin tuotanto on pysynyt melko hyvin käynnissä. Jopa ulkomainen työvoima on melko laajasti jäänyt Suomeen töihin. Nyt rakentamisenkin näkymät ovat kuitenkin miinusmerkkiset. Rakentamisen kasvu oli hidastumassa huipputasoltaan jo ennen epidemia. Negatiivinen talouskehitys ja yleinen epävarmuus voimistavat laskua. VM arvioi, että rakennustuotanto supistuu sekä tänä vuonna (-4,5 %) että ensi vuonna (-4,8 %). Hidas elpyminen (+1,2 %) alkaa vuonna 2022.

Vaikka pandemia jäisi lyhytaikaiseksi, sen talousvaikutukset ovat vuositasolla 2020 voimakkaat, sillä toisen neljänneksen pudotus on ennennäkemättömän raju. Jos mahdollinen toinen aalto voidaan pitää hallinnassa ilman rajuja rajoitustoimia ja jos myös muissa maissa onnistutaan epidemian hillitsemisessä, talous voi kuitenkin alkaa toipua melko pian. Tällöin myös työllisyysvaikutukset – vaikka ovatkin lyhyen aikaa todella voimakkaita – voivat vuositasolla jäädä pelättyä pienemmiksi. Ensimmäinen ennusteskenaariomme perustuukin näihin oletuksiin.

Tämän vuoden aikana sekä yksityinen kulutus (-3,5 %), yksityiset investoinnit (-9 %) että vienti (-14 %) laskevat voimakkaasti. Vienti alkaa kuitenkin elpyä ensi vuonna, mutta se ei vielä riitä kompensoimaan tämän vuoden pudotusta. Viennin osalta riskinä on yleisen epävarmuuden pitkittyminen ja sen myötä investointien vaikeus keskeisissä vientimaissamme. Myös kotimaiset yksityiset investoinnit alkavat elpyä vasta vuonna 2020. Niinpä talouden elpyminen lähivuosina on suurelta osin yksityisen kulutuksen varassa. Toisaalta julkinen kulutus ja julkiset investoinnit kasvavat myös.

Lyhytaikaiseksi jäävässä kriisissä työllisyyden lasku voi jäädä pelättyä pienemmäksi edellyttäen, että voimakkaan rajoitustoimet jäisivät melko lyhytaikaisiksi, kuluttajien luottamus palautuisi melko pian, epidemia ei johtaisi syvään viennin kriisiin ja investoinnitkin alkaisivat elpyä melko pian. Kriisi on näkynyt lomautusten määrän dramaattisena kasvuna vuoden toisella neljänneksellä, ja juuri lomautukset selittävät osaltaan sitä, että työllisyyden lasku ja avoin työttömyyden kasvu voivat jäädä odotettua pienemmäksi. Suomen lomautusjärjestelmä onkin osoittautunut hyvin toimivaksi tilapäiseen shokkiin sopeutumisessa. Lisäksi lyhytaikaiset lomautukset tilastoituvat osin työllisiksi. Ennustetta lomautusten kehityksestä käydään läpi luvussa 5. Työllisyysvaikutusten jääminen suhteellisen maltillisiksi edellyttää myös sitä, että onnistutaan politiikkatoimissa, jotka ennaltaehkäisevät työttömyyden pitkittymistä.

Riskinä hitaampi elpyminen ja pitkittyvä työttömyys

Pandemian kaikkia vaikutuksia ei vielä pystytä arvioimaan. Epidemian toista aaltoa ei voida sulkea pois eikä sen ajoittumista ja voimakkuutta pystytä luotettavasti ennakoimaan. Edes epidemian suoria vaikutuksia ei vielä välttämättä tiedetä. Epidemian ensimmäisessä vaiheessa tehtyjen rajoitustoimien ja toisaalta tukitoimien taloudellisia vaikutuksia pystytään jo osittain arvioimaan, mutta edes tämän vaiheen erilaisia kumuloituvia vaikutuksia ei vielä voi kokonaisuudessaan arvioida.

Ei myöskään tiedetä, kuinka paljon ja kuinka pitkään epävarmuus vaikuttaa niin kuluttajiin kuin yrityksiinkin. Epävarmuus koskee epidemian leviämistä, rajoitustoimia ja niiden vaikutuksia kotimaassa sekä muiden maiden tilanteen vaikutuksia Suomeen. Epidemian hallinta puolestaan edistää taloudellisen toiminnan elpymistä ja kääntäen, siinä epäonnistuminen on omiaan pitkittämään heikkoa talouskehitystä. Ylipäätään epävarmuus on monella tavalla haitallista taloudelle, ja nyt epävarmuus on poikkeuksellisen suurta.

Epidemia ja sen rajoitustoimet voi vaikuttaa Suomen talouskehitykseen ja työllisyyteen pitkän aikaa ja useiden mekanismien kautta:

- Epävarmuus ja tartuntariski voivat rajoittaa etenkin palveluiden käyttöä myös rajoitustoimien purkamisen jälkeen.
- Saatetaan tarvita uusia rajoitustoimia. Vaikka rajoitustoimet olisivat rajallisia, niillä on aina jonkin verran taloudellisia vaikutuksia.
- Rajoitustoimilla on aina paitsi suoria, myös epäsuoria vaikutuksia.
- Taloudellisia vaikutuksia voi olla paitsi Suomen omilla toimilla, myös muiden maiden toimilla.
- Sekä kotimaisiin että ulkomaisiin toimiin liittyy epävarmuutta, ja epävarmuus vaikuttaa taloudelliseen toimintaan haitallisesti.
- Ensimmäisessä vaiheessa tehdyillä rajoitustoimilla voi olla kerrannaisvaikutuksia liittyen joko kotimaisiin tai ulkomaisiin reaktioihin: vaikka rajoitukset päättyvät, toiminta ei välttämättä nopeasti tai joiltain osin lainkaan palaa entiselle tasolleen.
- Kriisi voi siis muuttaa kansainvälistä kauppaa, tuotantorakenteita, työmarkkinoita ja kulutuskäyttäytymistä.
- Vaikutukset voivat syntyä kansantalouden kaikkien kysyntäerien kautta: kulutuskysynnän, viennin tai investointien.
- Kaikilla näillä on vaikutusta työllisyyteen, mutta vaikutukset kohdentuvat eri tavoin toimialatasolla tai ammattiryhmittäin.

Parhaimmassa tapauksessa niin meillä kuin muuallakin epidemia saadaan pidettyä hallinnassa, rajoitustoimet melko vähäisinä ja negatiiviset talousvaikutukset lyhytaikaisina. Tällöin kotimarkkinat toipuvat kohtuullisen nopeasti eikä viennin lasku jää pitkäaikaiseksi. Luottamus palaa nopeasti, ja investoinnit alkavat elpyä. Tämä mahdollistaa myös työmarkkinoiden melko nopean elpymisen. Silti tässäkin tapauksessa riskinä on, että osa työpaikoista menetetään pysyvästi ja osa työttömyyden kasvusta jää pitkäaikaiseksi.

Pahimmillaan taas epidemian hallinnassa ei onnistuta hyvin Suomessa eikä muuallakaan. Tarvitaan uusia rajoitustoimia ja ne kestävät pitkään. Kotimarkkinat eivät pääse toipumaan ja vienti kärsii pitkän aikaa. Epävarmuus pitää investointien kasvun negatiivisena. On myös mahdollista, että Suomessa onnistutaan kohtuullisen hyvin sekä epidemian rajoittamisessa että talouden jälleenrakennuksessa, mutta joillakin keskeisillä ventialueilla ei. Tällöin saamme kotimarkkinat elpymään, mutta vienti on vaikeuksissa, ja sillä puolestaan on kerrannaisvaikutuksia myös muualle talouteen. Toisaalta mahdollista voisi olla sekin, että epäonnistumme omissa toimissamme, mutta vientimarkkinamme toipuisivat. Tällöin kasvu olisi viennin varassa, mutta jäisi heikon kotimarkkinoiden tilanteen vuoksi hyvin aneemiseksi. On myös mahdollista, että lähivuosien kehityksessä on jossain määrin piirteitä näistä kaikista. Melko paljon voimme itse pyrkiä vaikuttamaan siihen, miten epidemiaa hallitaan omassa maassamme ja millaisia toimenpiteitä tarvitaan talouden toipumiseen. Samalla on selvää, että Suomenkin etu on se, että myös muut maat onnistuvat toipumaan epidemiasta.

Mikä tahansa kriisin pitkittymiseen ja/tai talouden elpymisen vaikeuteen liittyvä kehityskulku muodostaa suuren riskin sille, että työllisyysvaikutukset muodostuvat mittaviksi. Jos talouden toipuminen on hidasta,

eivät yritykset enää samassa määrin selviä lyhytaikaisilla lomautuksilla. Lisäksi jokaisessa talouskriisissä on riski, että alun perin jonkin tilapäisen shokin aiheuttama työttömyys – tai osa siitä – muodostuu pysyväksi. Työllisyys jää tällöin pitkäaikaisesti alemmalle tasolle kuin millä se oli ennen kriisiä.

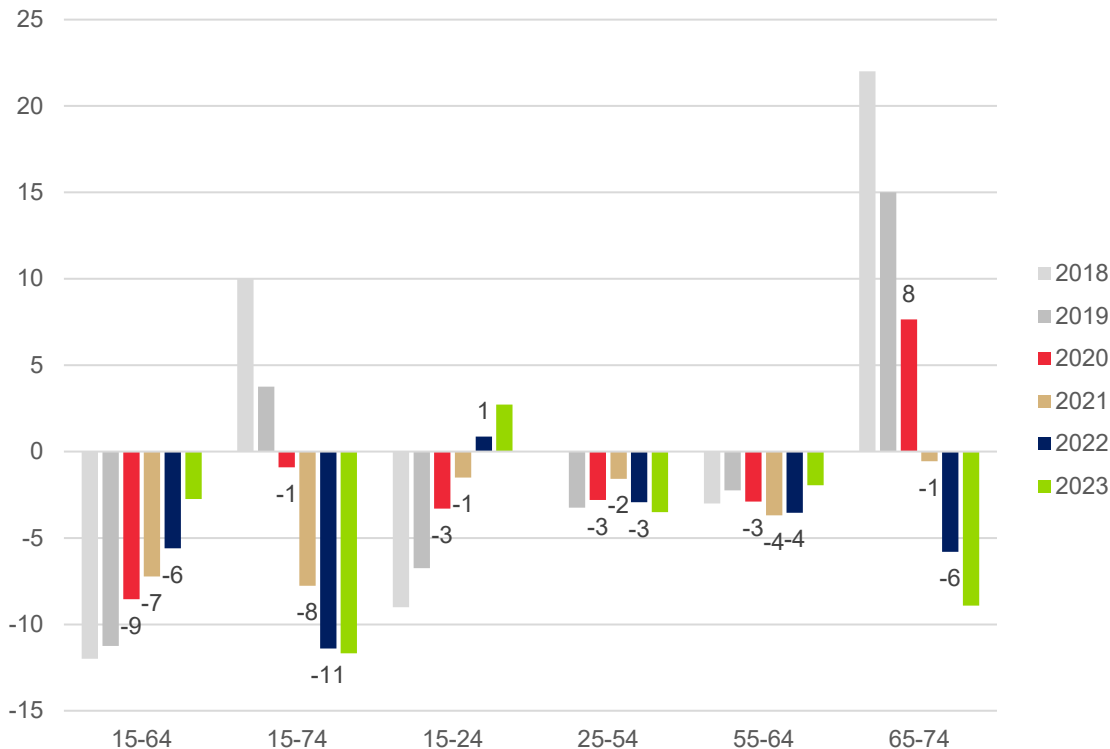
Koska skenaario epidemian melko lyhyestä kestästä ja talouden melko nopeasta toipumisesta on vain yksi vaihtoehto, sen rinnalla on tarpeen yrittää arvioida myös muita vaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Siksi esitämme tässä ennusteessa myös vaihtoehtoisen työmarkkinoiden riskiskenaarion. Työllisyyden kannalta erityisenä riskinä on paitsi työttömyyden kasvu itsessään, myös työttömyyden pitkittyminen. Pitkittänyttä työttömyyttä puolestaan on vaikeampaa ratkaista kuin kestoltaan lyhytaikaista työttömyyttä. Siksi olisikin pyrittävä melko nopeasti rakentamaan politiikkakokonaisuus, jolla tätä riskiä voidaan pienentää ja ennaltaehkäistä rakenteellista työttömyyttä.

3. TYÖVOIMAN TARJONTA HEIKKENEVÄ VÄESTÖN VÄHENEMISEN JA TYÖVOIMAN ULKOPUOLELLE SIIRTÄMISEN TAKIA

Työikäisen väestön määrä kääntyy laskuun

Työikäisen, 15–74-vuotiaan väestön määrän kasvu pysähtyy 2020 ja kääntyy laskuun 8 000 hengellä vuonna 2021 (kuvio 1). Muutos johtuu lähinnä vanhimman, 65–74-vuotiaan väestön kohorttien pienentymisestä, kun suuret ikäluokat siirtyvät 75+ ikäryhmään. Parhaassa työiässä olevan 25–54-vuotiaan väestön määrä jatkaa jo pitkään jatkunutta tasaista muutaman tuhannen hengen vuosittaista vähentymistä. Nuorimman ikäryhmän pienentyminen taittuu hetkeksi vuonna 2022, mutta kääntyy jälleen laskuun seuraavalla vuosikymmenellä.

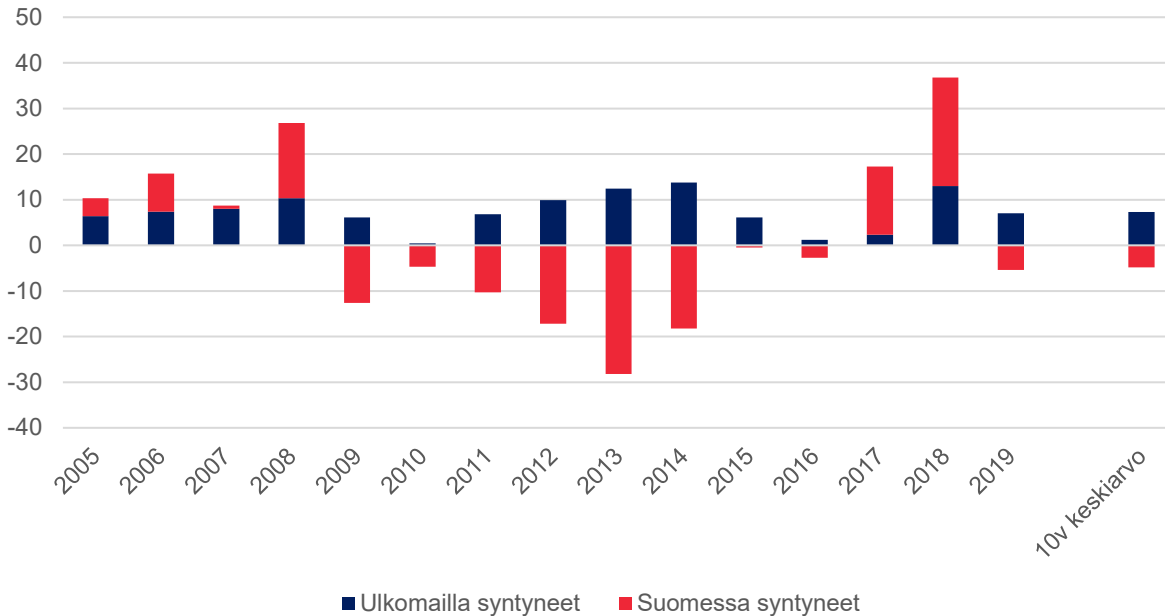
Kuvio 1. Väestömuutokset ikäryhmittäin. Vuosikeskiarvo. 1 000 henkilöä

Lähde: Tilastokeskus ja ja TEM:n ennustelaskelmat

Parhaassa työiässä olevan väestön määrää, ja sitä kautta myös työvoiman tarjontaa, kannattelee maahanmuutto. Ilman maahanmuuttoa parhaassa työiässä olevan väestön sekä työvoiman määrä laskisi nykyistä ennustetta selvästi nopeammin. Viimeisen kymmenen vuoden aikana 25–64-vuotias työvoima on kasvanut Suomessa syntyneellä työvoimalla ainoastaan reippaan työllisyyskasvun aikana 2017–2018 (kuvio 2). Kaikkina muina vuosina työvoima on vähentynyt Suomessa syntyneiden osalta. Myös työllisten määrä on lisääntynyt ainoastaan ulkomailla syntyneiden osalta viimeisen 10 vuoden aikana.

Kuvio 2. Työvoima syntymämaan mukaan. Muutos edeltävään vuoteen. 1 000 henkilöä

Lähde: Työvoimatutkimus, Eurostat

Matkustusrajoitukset tulevat näkymään työvoiman määrän kehityksessä

Koronaepidemian vuoksi suurin osa maista on rajoittanut tai kokonaan estänyt työvoiman liikkumisen valtiollisten rajojen yli. Suomessa rajoitukset ovat olleet voimassa maaliskuun puolivälistä kesäkuun alkuun. Rajoituksilla on ollut merkittävä vaikutus työvoiman määrään, koska Suomessa työskentelee vuosittain arviolta noin 25 000 kausi- tai tilapäistyöntekijää mm. maataloudessa ja rakennustöissä. Vaikeuksia on ollut ennen kaikkea maatalouden kausityöntekijöiden saamisessa Suomeen. Tilapäisen ulkomaisen työvoiman maahantulon estyminen ei suoraan näy työmarkkinatilastojen työvoiman määrässä, koska työvoimatutkimuksen kohdejoukkona on vakituisesti Suomessa asuva väestö.

Maahantulorajoitukset haittaavat kuitenkin myös vakituiseksi aiottua maahanmuuttoa. Migrin mukaan oleskelulupahakemuksia tehtiin huhtikuussa 2020 vain 60 prosenttia edeltävän vuoden vastaavan ajankohdan määrästä, vaikka alkuvuodesta maahanmuutto näytti edellisvuotta aktiivisemmalta. Matkustusrajoituksia on kuitenkin alettu helpottaa jo toukokuun lopulla työperäisen liikkumisen osalta, joten ennusteessamme oletetaan liikkuvuusrajoitusten vähentävän työikäisten ulkomaan kansalaisten vuosikasvua vain noin 20 prosenttia. Viime vuosina 25–54-vuotiaan ulkomaalaisen väestön nettomuutto on ollut noin 9 000 henkilöä, joten oletamme, että vuonna 2020 maahanmuutto kasvattaa 25–54-vuotiaan väestön määrää 1 800 henkeä vähemmän kuin mitä väestöennusteen perusteella olisi odotettu.

Koronakriisin aiheuttamat lomaukset näkyvät piilotyöttömyytenä, mikä vähentää työvoiman tarjontaa

Koronaepidemian hillitsemiseksi määrätty elinkeinotoiminnan rajoitukset ovat näkyneet ennennäkemättömän laajoina lomautuksina. Kesäkuun alussa TE-toimistoihin oli ilmoittautuneena 144 000 kokoaikaisesti lomautettua henkilöä. Työvoimatutkimuksessa työllisyyden lasku ja työttömyyden nousu on kuitenkin ollut varsin maltillista, koska alle 3 kuukaudeksi lomautetut tilastoidaan vielä työllisiksi. Huhtikuussa

2020 työvoimatutkimuksen mukaan työllisyys laski vain 56 000 hengellä vuoden takaiseen verrattuna ja työttömyys pysyi käytännössä paikallaan (kuvio 3).

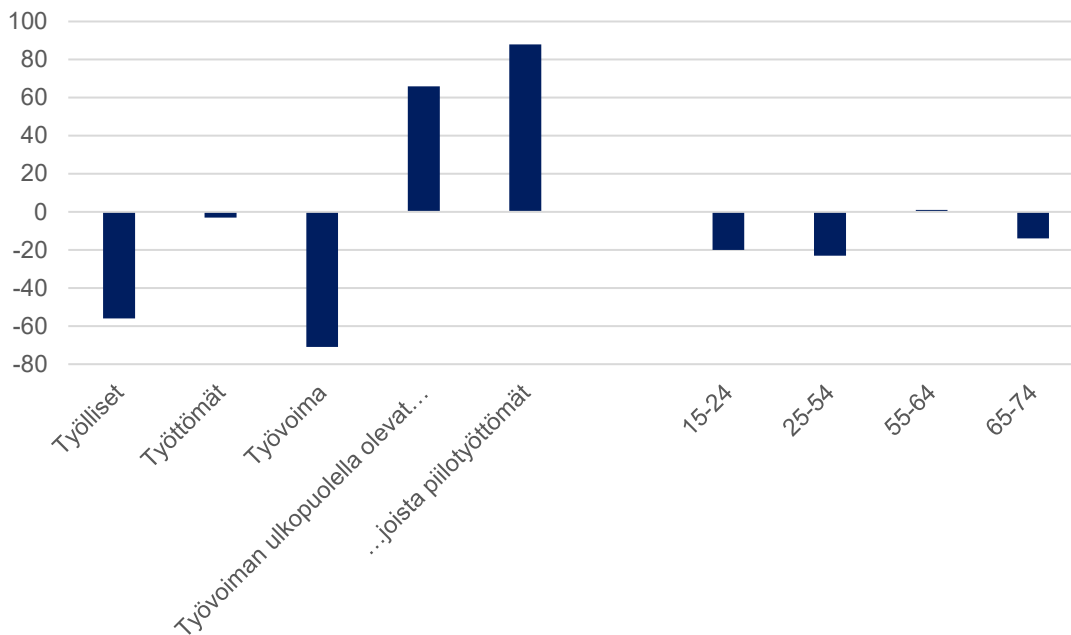
Sen sijaan piilotyöttömien määrä kasvoi jopa 88 000 hengellä (kuvio 3). Piilotyöttömyyden yleistyminen johtaa työvoiman tarjonnan pienentymiseen. Ennustemme olettaakin, että työllisyyden menetykset näkyvät ensi vaiheessa ennen kaikkea työvoiman ulkopuolelle siirtymisinä, jolloin työttömyysasteen kasvu jää maltilliseksi. Elpymisen alkaessa odotetaan vastaavasti työttömyyden ja työllisyyden saman aikaista kasvua, kun työmarkkinoilta poistunut väestö palaa työmarkkinoille.

Työllisyyskasvun loppu oli kuitenkin käsillä jo ennen koronapandemiaa ja piilotyöttömyys kääntyi kasvuun jo vuodenvaihteessa 2019–2020 (kuvio 4). Piilotyöttömyys jäi kaikissa ikäryhmissä korkeammalle tasolle kuin edellisen 2008 suhdannehuipun jälkeen. Piilotyöttömyyden kasvua ennakoiti myös avoimien työpaikkojen määrän merkittävä vähentyminen. Koronapandemian rajoitustoimien alettua maaliskuun 2020 puolivälissä julkiseen työnvälitykseen ilmoitettujen uusien avoimien työpaikkojen määrä on pudonnut noin 30 prosentilla.

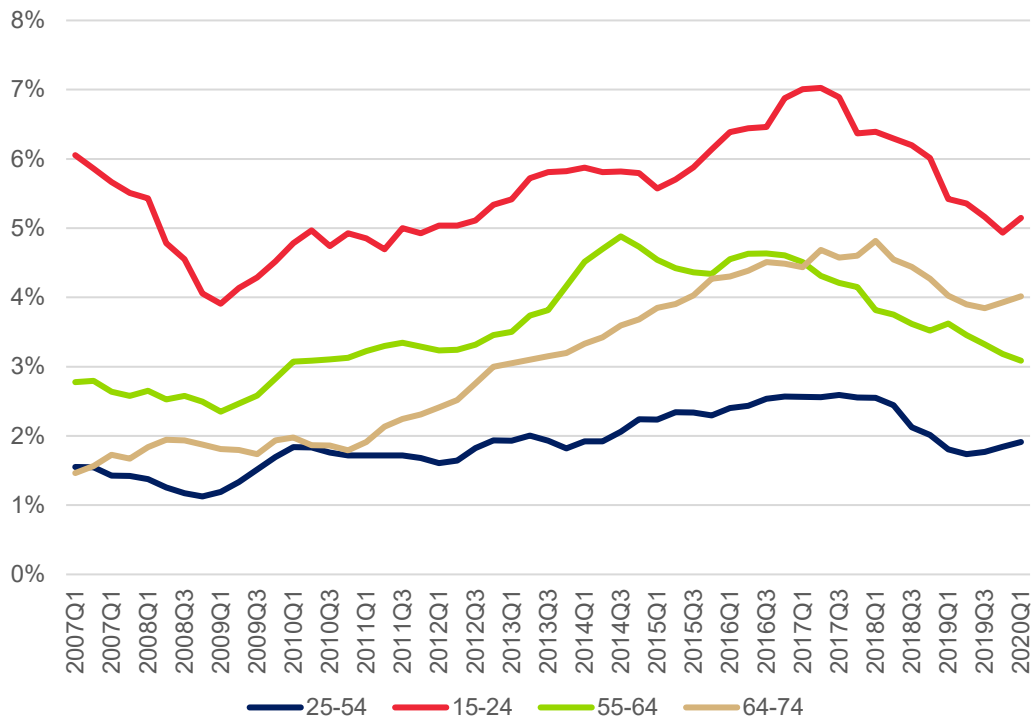
Piilotyöttömät ovat henkilöitä, jotka haluaisivat työtä, mutta eivät ole sitä etsineet. Työttömän tilastollinen määritelmä edellyttää työn etsintää, joten piilotyöttömät eivät tilastoidu työttömiksi työvoimatutkimuksessa. Yleensä piilotyöttömyyden kasvu liittyy pitkäaikaistyöttömyyden kääntymiseen kasvuun, kun työttömyyden pitkittyessä ei enää jakseta aktiivisesti etsiä työtä. Nyt koronakriisin alkaessa juuri irtisanotutkaan eivät ole juuri etsineet uusia töitä, kun on ollut selvää, että esimerkiksi koko ravintola-ala on käytännössä suljettu.

Työvoiman määrä on pienentynyt suhteellisesti eniten nuorimmilla (15–24) ja vanhimmilla (65–74), jotka vetäytyvät työmarkkinoilta herkästi opintojen ja eläkkeen pariin. Lukumääräisesti työvoimaa on hävinnyt kuitenkin 20 000 henkeä myös parhaassa työiässä olevista (kuvio 3).

Kuvio 3: Muutokset väestön työmarkkina-asemassa huhtikuussa 2019 ja 2020. 1 000 henkilöä.

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Kuvio 4. Piilotyöttömien osuus väestöstä, %, 4 kauden liukuva keskiarvo

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

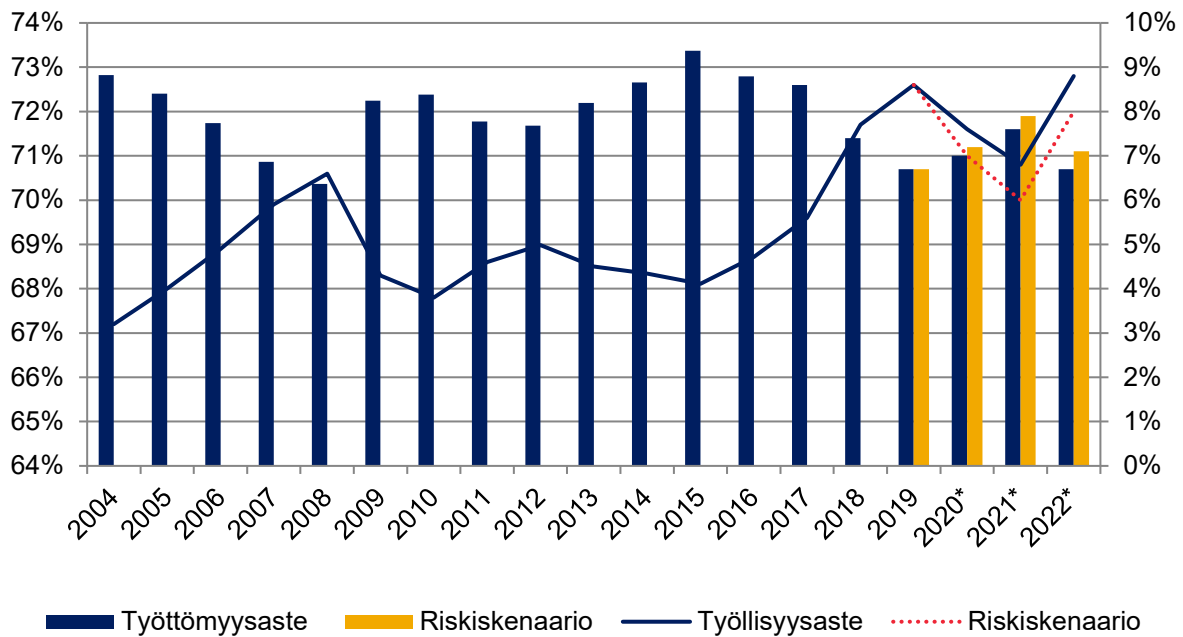
4. TYÖLLISYYS- JA TYÖTTÖMYYSASTEIDEN POSITIIVINEN KÄÄNNE VASTA VUONNA 2022

Suhdanne-ennusteissa arvioidaan, että talouskasvu käynnistyy vuonna 2021. Työmarkkinoilla käänne positiiviseen tapahtuu kuitenkin vasta seuraavana vuonna. Vaikka negatiiviset muutokset työmarkkinoilla ovat suurimmillaan pääosin tänä vuonna, työllisyyden lasku ja työttömyyden kasvu jatkuvat myös vuonna 2021. Siksi tilanne on heikoimmillaan vasta ensi vuonna. Osin kyse on tavanomaisista viiveistä, joilla työmarkkinat reagoivat talouskasvun muutoksiin.

Koronakriisiin jatkumiseen liittyvän suuren epävarmuuden takia ennusteeseen on tänä keväänä tehty kaksi eri skenaariota: perusennuste, jossa oletetaan kuuden prosentin pudotus BKT:ssa nyt kuluvana vuonna ja 2,5–1,7 prosentin kasvu ensi ja sitä seuraavana vuonna. Riskiskenaariossa oletetaan talouskasvun pudotus suuremmaksi ja vaikutukset työmarkkinoille voimakkaammiksi.

Ennusteissa työllisyysasteen lasku ja työttömyysasteen nousu eivät sittenkään ole niin dramaattisia kuin kriisin voimakkuuden perusteella voisi olettaa (kuvio 5). Keskeisenä selityksenä on se, että epidemian alkuvaiheen erittäin rajut muutokset kanavoituivat suurelta osin melko lyhytaikaisina lomautuksina. Näistä osan voi arvioida päätyvän irtisanomisiksi, mutta osa lomautetuista pääsee palaamaan töihin lomautuksen päättyessä. Lomautusten tilastointikäytännöistä seuraa lisäksi se, että se tilastoituu avoimeksi työttömyydeksi vain melko pieneltä osin¹. Työttömyysasteen kasvua hillitsee myös se, että työvoimatutkimuksessa työllisyyden lasku on kanavoitunut lähinnä työvoiman ulkopuolelle piilotyöttömyyden kasvuna, jolloin varsinainen työttömyys nousee paljon odotettua vähemmän. Tässä mielessä työllisyys- ja työttömyysasteet eivät tämän vuoden osalta aivan kuvaa tilanteen vakavuutta.

¹ Työvoimatutkimuksessa määräaikaisesti lomautetut tilastoituvat työllisiksi ensimmäisen kolmen kuukauden ajan, joten kriisin ensimmäisinä kolmena kuukautena työllisyyden lasku näkyy maltillisena. http://tilastokeskus.fi/til/tyti/tyti_2013-08-20_men_006.html

Kuvio 5. Työllisyys- ja työttömyysasteet ja niiden ennusteet

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja TEM:n ennustelaskelmat (*)

Taulukko 1. Työvoimatase. Tuhatta henkilöä

	2018	2019	Ennuste 2020–2021			Muutos		
			2020	2021	2022	2019–20	2020–21	2021–22
Työkäinen väestö 15–74	4 124	4 128	4 127	4 119	4 108	-1	-8	-11
Työkäinen väestö 15–64	3 439	3 428	3 419	3 412	3 406	-9	-7	-6
Perusennuste								
Työvoima	2 742	2 750	2 716	2 702	2 744	-34	-14	42
Työvoima-aste, % (15–74-v.)	66,5	66,6	65,8	65,6	66,8	-0,8	-0,2	1,2
Työlliset	2 540	2 566	2 526	2 496	2 560	-40	-30	64
Työllisyysaste, % (15–64-v.)	71,7	72,6	71,6	70,8	72,8	-1,0	-0,8	2,0
Työttömät	202	184	190	206	184	6	16	-22
Työttömyysaste, % (15–74-v)	7,4	6,7	7,0	7,6	6,7	0,3	0,6	-0,9
Työttömät työnhakijat	256	240	332	288	269	92	-44	-19
Riskikenaario								
Työvoima	2 742	2 750	2 703	2 681	2 728	-47	-22	46
Työvoima-aste, % (15–74-v.)	66,5	66,6	65,5	65,1	66,4	-1,1	-0,4	1,3
Työlliset	2 540	2 566	2 508	2 470	2 534	-58	-38	64
Työllisyysaste, % (15–64-v.)	71,7	72,6	71,0	70,0	72,0	-1,6	-1,0	2,0
Työttömät	202	184	195	211	194	11	16	-18
Työttömyysaste, % (15–74-v)	7,4	6,7	7,2	7,9	7,1	0,5	0,7	-0,8
Työttömät työnhakijat	256	240	356	312	281	116	-44	-31

Yllä oleva taulukko kokoo ennusteen keskeiset luvut. Työkäisen väestön määrä kääntyy laskuun 15–74-vuotiaiden osalta, ja jatkaa laskuaan ikäryhmässä 15–64-vuotiaat. Työllisyysaste laskee työvoiman kysynnän hiipuesssa; osaltaan laskua hillitsee hieman työkäisen väestön (15–64-vuotiaat) supistuminen.

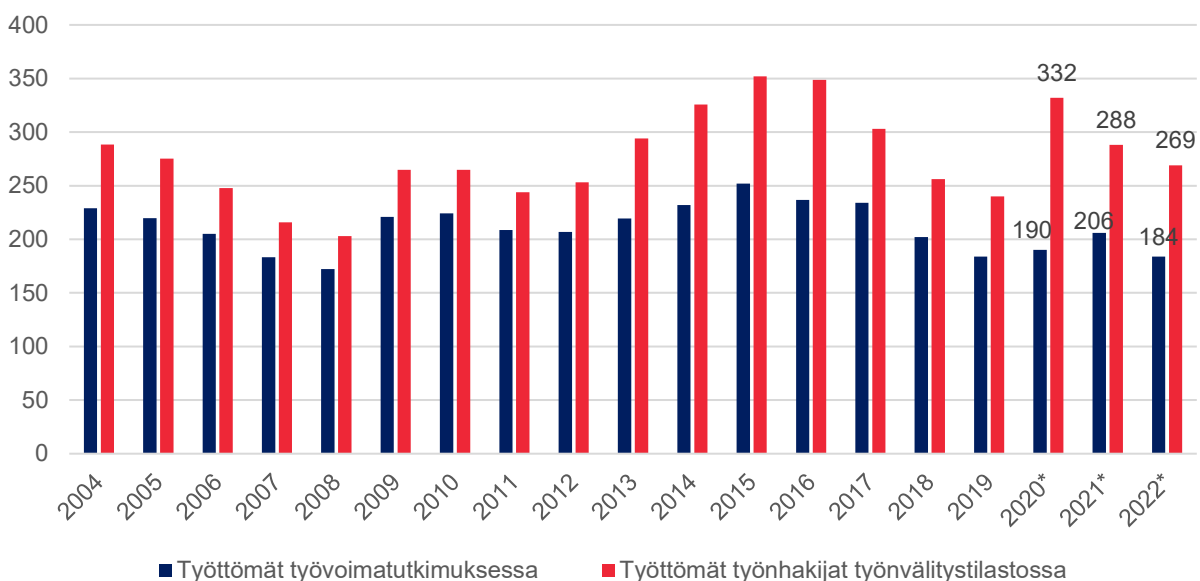
Vaikka työvoiman tarjonnan supistuminen vaimentaa työttömyyteen nousua, ovat vaikutukset työllisten määrään kuitenkin merkittäviä. Perusennusteessa työllisten määrä laskee vuosina 2020–2021 noin 70 000 hengellä ja riskiskenaariossa selvästi enemmän eli lähes 100 000 hengellä. Tämän jälkeen työllisten määrä alkaa kuitenkin kasvaa varsin hyvin – edellyttäen, että talouskasvu niin meillä kuin muuallakin käynnistyy suhdanne-ennusteiden mukaisesti. Lisäksi työllisyyden nopea koheneminen edellyttää, että onnistutaan estämään työttömyyden pitkittyminen.

Tällä kertaa emme ole laatineet ennusteita pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyydestä emmekä työllisyyden ennustetta päätoimialoille. Koronakriisin luonteen ja sen hillitsemiseksi tehtyjen toimien seurauksena nähtiin välittömiä ja hyvin voimakkaita vaikutuksia useilla palvelutoimialoilla sekä muun muassa tavaramarkkinoilla. On todennäköistä, että myös koko ennustejaksolla suurimmat negatiiviset työllisyysvaikutukset kohdistuvat sekä perusennusteessa että erilaisissa kriisiskenaarioissa palvelusektorille. Laajan palvelusektorin sisällä vaikutukset voivat kuitenkin kohdistua eri tavoin eri vuosina sekä osin eri aloille myös riippuen siitä, missä määrin syntyy välillisiä vaikutuksia viennin ja teollisuuden kautta. Mikäli viennin elpyminen alkaa ennusteiden mukaisesti, jäävät teollisuuden negatiiviset työllisyysvaikutukset melko pieniksi. Rakentamisen työllisyys laskee hieman, mutta ei pelkästään koronakriisin takia; toisaalta ennustejakson lopulla infrainvestoinnit voivat tukea rakentamisen työllisyyttä.

Vaikka työttömien työnhakijoiden (rekisterityöttömyys) määrä kasvaa merkittävästi, pysyy työvoimatutkimuksen työttömyysaste maltillisella tasolla molemmissa skenaarioissa, koska koronaepidemian sulkemat työmarkkinat eivät houkuttele aktiiviseen työnhakuun ja työttömyys kanavoituu piilotyöttömyydeksi.

Työttömiä työnhakijoita arvioimme olevan vuonna 2020 noin 330 000 vuonna 2021 noin 290 000 ja vuonna 2022 noin 270 000. Työttömien määrä (työvoimatutkimuksen luvuin) nousee vuonna 2020 noin 190 000 henkeen, vuonna 2021 noin 206 000 henkeen ja vuonna 2022 laskee noin 184 000 henkeen. Työttömien työnhakijoiden ennustetta ja työttömyyden rakennetta käydään tarkemmin läpi luvussa 5. Kuten kuvio 6 nähdään, ns. rekisterityöttömyyden, eli työttömien työnhakijoiden kasvu ei pääosin näy työvoimatutkimuksen mukaisena työttömyytenä kriisin alkupuolella. Toipumisvaiheessa taas rekisterityöttömyyden laskiessa, työvoimatutkimuksen työttömyys lisääntyy, kun työmarkkinoiden paremman vireen vetämänä ihmisiä siirtyy työvoiman ulkopuolelta (ml. piilotyöttömistä) ensin työttömiksi ja sitten työllisiksi.

Kuvio 6. Työttömien (työvoimatutkimus) ja työttömien työnhakijoiden (työnvälitystilasto) määrän kehitys ja ennusteet perusennusteessa. Tuhatta henkilöä

Lähteet: TEM, työnvälitystilasto ja Tilastokeskus, työvoimatutkimus ja TEM:n ennustelaskelmat (*)

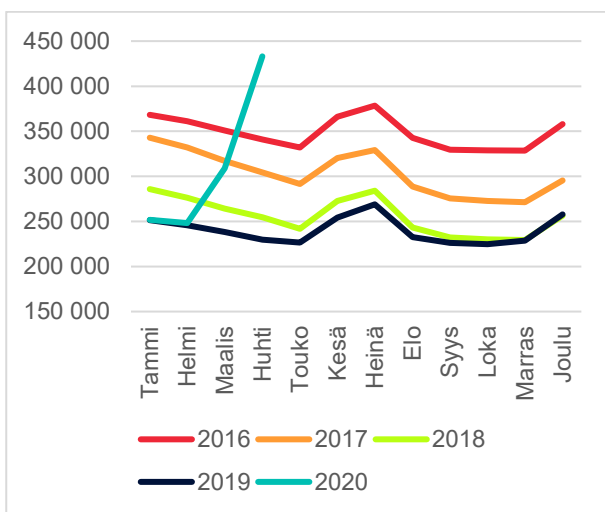
5. ENNÄTYSKORKEA MÄÄRÄ LOMAUTETTUJA JÄTTÄÄ TYÖTTÖMYYSPIIKIN KEVÄÄLLE

Työttömien työnhakijoiden määrän arvioidaan saavuttaneen jo huippunsa

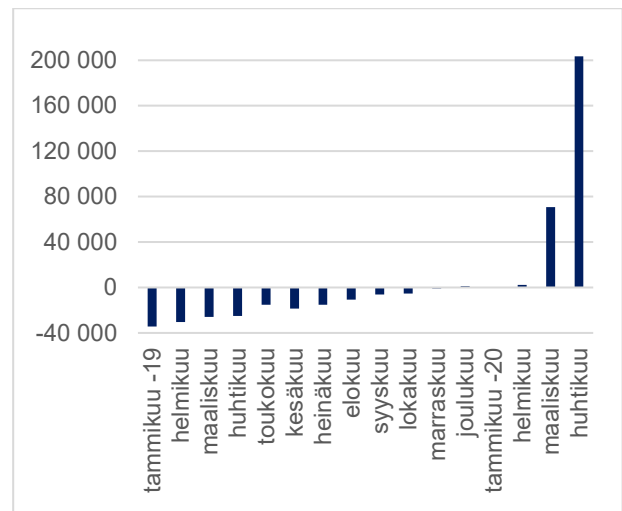
Koronakriisin työmarkkinavaikutukset ovat näkyneet kaikkein voimakkaimmin lomautettujen määrässä. Kokoaikaisesti lomautetut näkyvät työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastossa työttöminä työnhakijoina, mikä on nostanut rekisterityöttömyyden korkeimmaksi sitten 90-luvun laman.

Työttömien työnhakijoiden määrän lasku oli pysähtynyt jo ennen kuin korona iski kovaa Suomen työmarkkinoille. Lomautettujen määrä lähti rajuun kasvuun 16.3.2020 alkaen saavuttaen huippunsa toukokuussa. Kiivaimmin lomautusten määrä kasvoi maalishuhtikuun taitteessa. Myös muiden työttömien määrä on kasvanut kymmenillä tuhansilla.

Kuvio 7. Työttömien työnhakijoiden määrä

Kuvio 8. Työttömien työnhakijoiden määrän muutos vuodentakaiseen verrattuna

Lähde: TEM, työnvälitystilasto

Sekä kokoaikaisesti lomautettujen että muiden työttömien työnhakijoiden määrän arvioidaan saavuttaneen jo korona-ajan huippunsa. Jatkossa trendi on siis laskeva. Mikäli kuitenkin koronan takia asettuja rajoituksia joudutaan uudestaan kiristämään, on toinen lomautusaalto edelleen mahdollinen. Lisäksi globaalin kysynnän heikkeneminen muiden maiden tilanteen heikkenemisen seurauksena voi myös johtaa uuteen lomautusaaltoon ennen kaikkea teollisuudessa.

Pitkäaikaistyöttömien määrä kääntyi maltilliseen kasvuun jo vuoden vaihteessa ennen koronakriisin puhkeamista. Pitkäaikaistyöttömyys reagoi koronakriisiin kuitenkin vasta viiveellä. Tässä ennusteessa ei ole poikkeuksellisesti ennustettu pitkäaikaistyöttömyyden kehitystä, sillä epävarmuustekijöiden määrä on sille vielä toistaiseksi liian suuri. Myös nuorisotyöttömyyden ennuste on tällä kertaa jätetty ennusteesta pois.

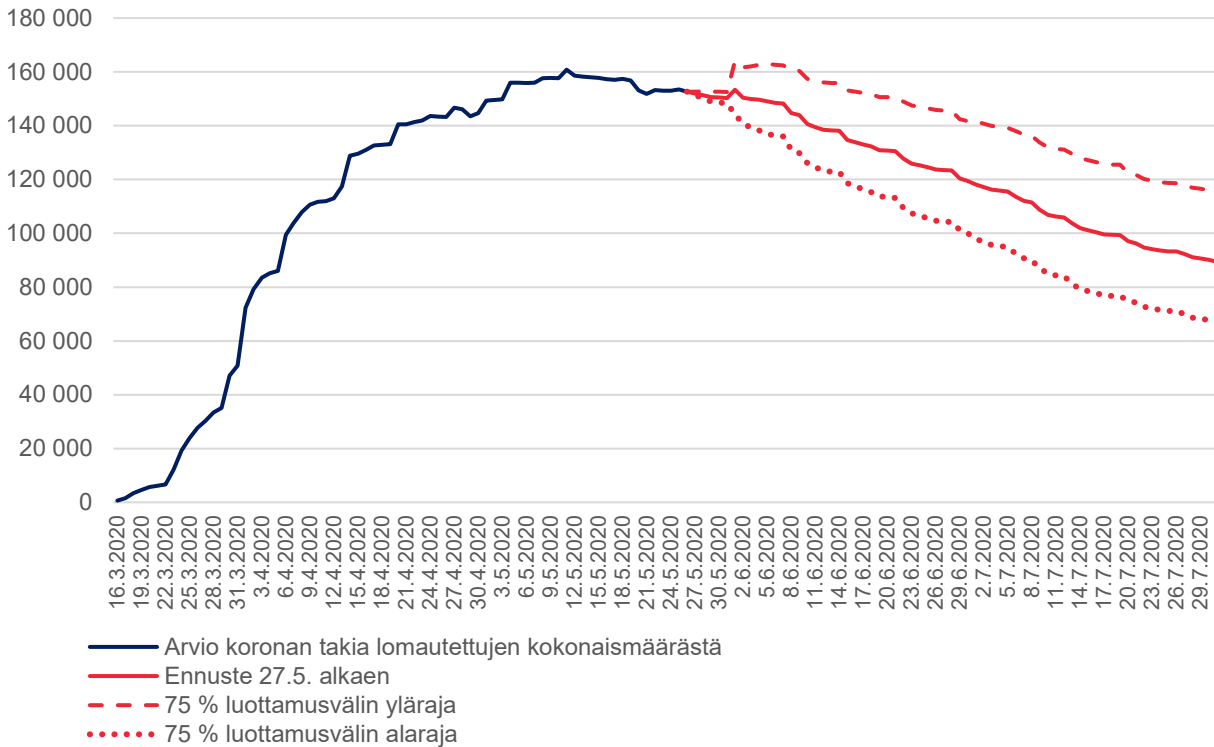
Koronatilanteesta johtuvien epävarmuuksien takia ennuste on laadittu erikseen peruskenaariolle ja pessimistisemmälle riskikenaariolle, jossa koronarajoitteita päädytään uudestaan tiukentamaan.

Peruskenaario: ei toista aaltoa

Tämä skenaario perustuu oletukseen, ettei nyt kesän aikana helpotettavia koronan takia asetettuja rajoitteita yhteiskuntaan jouduta enää tiukentamaan, vaan löysemmät rajoitteet yhdessä tehostetun testauksen kanssa riittävät pitämään viruksen hallinnassa. Skenaario perustuu olennaisilta osin samoihin oletuksiin kuin valtiovarainministeriön kevään 2020 taloudellinen katsaus, ja siinä esitettyihin bruttokansantuotteen kehitysennusteisiin.

Ennusteen taustalla on koronakriisin vuoksi lomautettujen määrän kehitystä mallintava erillinen ennustemalli. Sen ensimmäinen versio julkaistiin valtiosihteeri Hetemäen johtaman Exit-työryhmän ensimmäisessä väliraportissa 4.5. (Exit- ja jälleenrakennustyöryhmä 2020²). Mallia on sen jälkeen jatkokehitetty.

Kuvio 9. Arvio koronakriisin vuoksi kokoaikaisesti lomautettujen kokonaismäärästä sekä määrän kehityksen ennuste

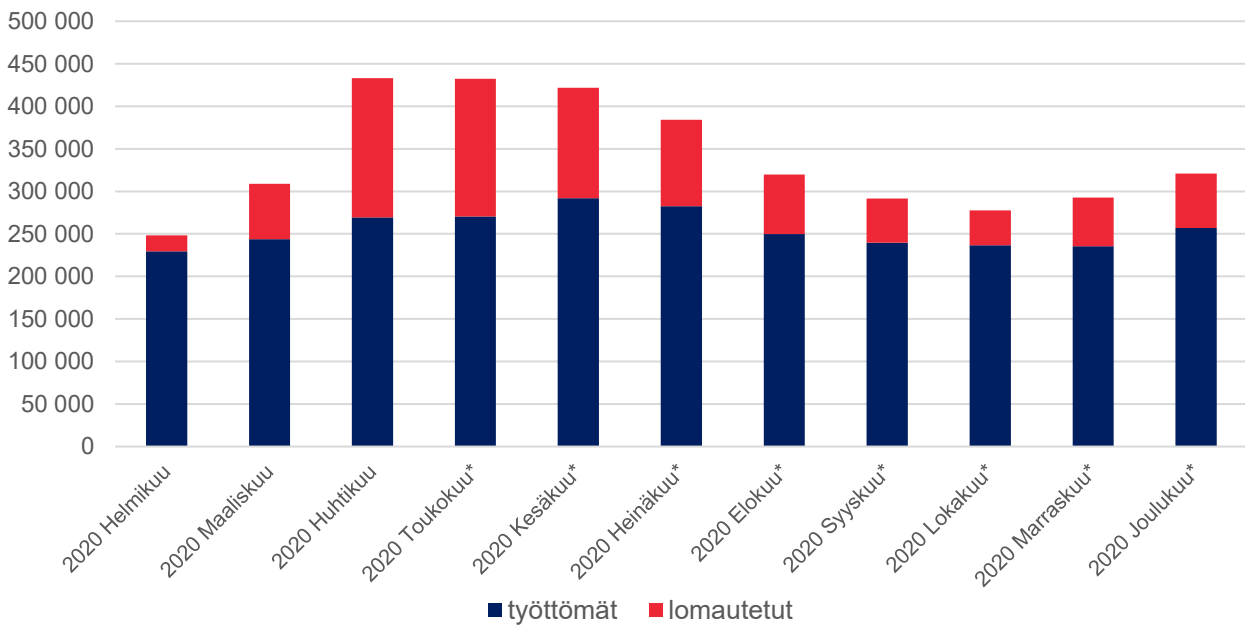
Lähde: TEM, koronaseuranta ja TEM:n ennustelaskelmat

Kuviossa 9 esitetty ennustemalli perustuu päivittäin alkaneiden lomautusjaksojen määrän ennustamiseen sekä arvioituun keston jakaumaan. Ennusteen mukaisesti kokoaikaisesti lomautettujen kokonaismäärä kääntyi laskuun toukokuussa. Laskun ennustetaan jatkuvan edelleen loppuvuonna, mikäli uutta lomautusaaltoa ei tule.

Kuviossa 10 on esitetty ennustemallin tulokset loppuvuonna erikseen lomautettujen ja työttömien osalta. Muiden työttömien työnhakijoiden kuin lomautettujen määrä olisi osin koronakriisin seurauksena, osin luontaisen kausivaihtelun takia korkeimmillaan kesä-heinäkuussa noin 290 000. Heidän määränsä laskee ennusteen mukaan syksyllä, mutta kääntyy nousuun jälleen vuoden lopussa. Kaikkien työttömien työnhakijoiden, lomautetut mukaan lukien, määrä laskisi kuitenkin jo huhtikuusta eteenpäin, nousten jälleen vuoden lopussa luontaisen kausivaihtelun takia.

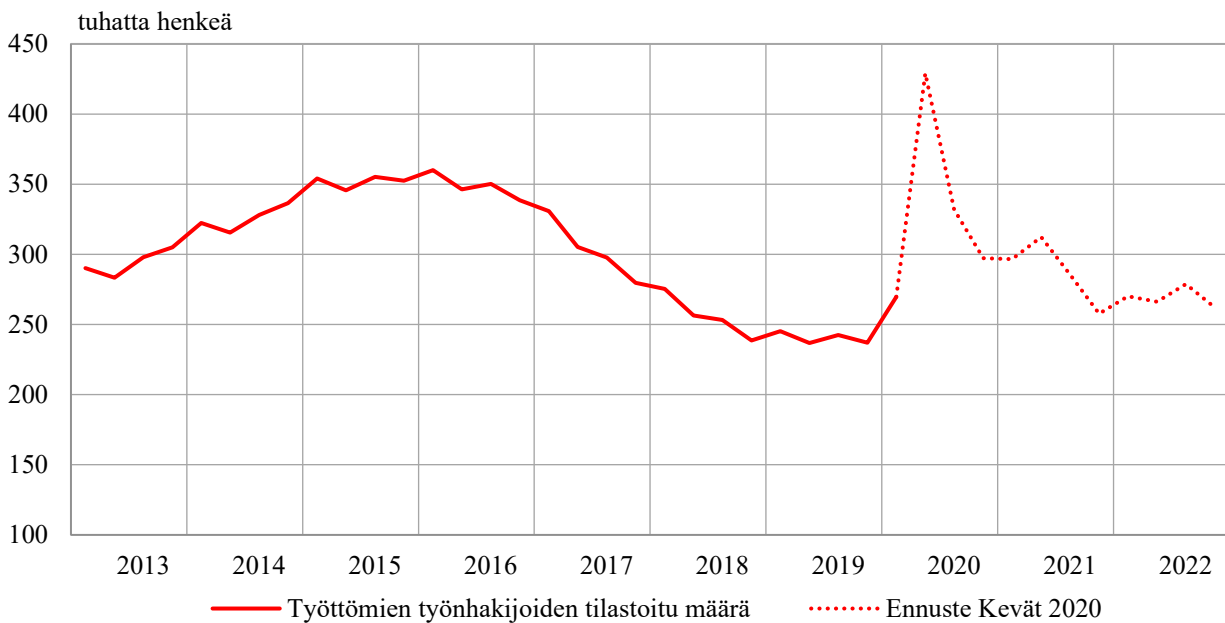
Kokonaisuudessaan työttömien työnhakijoiden määrän arvioidaan siis olleen korkeimmillaan huhtikuussa, jolloin työttömyystilaston mukaan heitä oli 433 100. Tämä on korkein määrä sitten 1990-luvun laman, joskin tällä kertaa selvästi suurempi osuus työttömistä on ollut lomautettuja.

² Exit- ja jälleenrakennustyöryhmä (2020): Koronakriisin vaikutukset ja suunnitelma epidemian hallinnan hybridistrategiaksi: Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1. vaiheen raportti. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:1. Valtiovarainministeriö.

Kuvio 10. Ennuste työttömien ja lomautettujen (työnvälitystilasto) määrän kehityksestä vuonna 2020

Lähde: TEM, työnvälitystilasto ja TEM:n ennustelaskelmat (*)

Työttömien työnhakijoiden kokonaismäärän ennustetaan laskevan vuoden 2020 toisen vuosineljänneksen jyrkän piikin jälkeen melko tasaisesti (kuvio 11). Ennusteen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä jäisi kuitenkin vielä vuonna 2022 korkeammalle tasolle kuin vuonna 2019. Työttömien työnhakijoiden määrä laskisi vuonna 2022 noin 269 000 henkeen, kun se ennen koronakriisiä oli noin 240 000. Työttömien työnhakijoiden määrä saavutti 2000-luvun matalimman tasonsa juuri ennen finanssikriisiä 2008: alle 200 000.

Kuvio 11. Työttömien työnhakijoiden määrän kehitys neljännesvuosittain ja ennuste

Lähde: TEM, työnvälitystilasto ja TEM:n ennustelaskelmat

Työttömien työnhakijoiden lukumäärän ennustetaan vuoden 2020 osalta asettuvan keskimäärin 332 000 työttömään työnhakijaan, mikä on 91 000 enemmän kuin vuonna 2019. Vuonna 2021 työttömiä työnhakijoita ennustetaan olevan keskimäärin 288 000, eli 44 000 vähemmän kuin tänä vuonna. Vuodelle 2022 ennustetaan puolestaan 269 000 työtöntä työnhakijaa, eli 19 000 vähennystä vuodesta 2021.

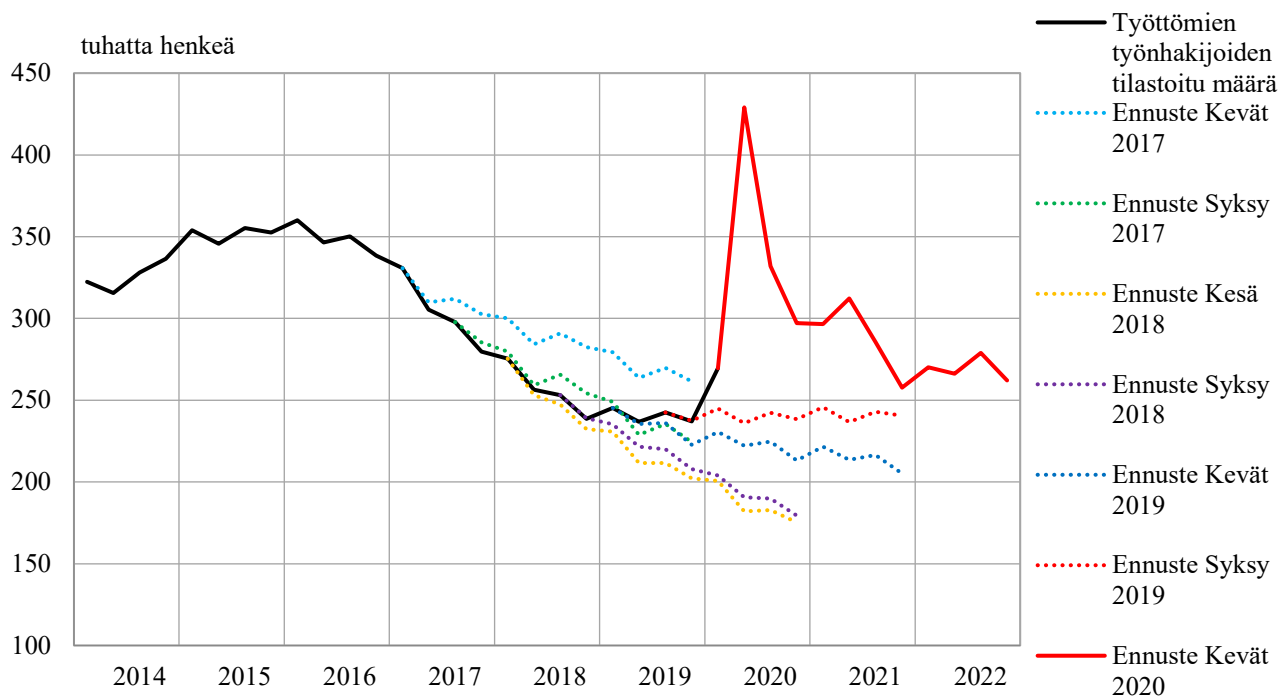
Ennusteeseen sisältyy huomattavia epävarmuustekijöitä. Ennustemallin tuottama tilastollinen 75 prosentin luottamusväli on vuodelle 2021 noin +52 000 ja vuodelle 2022 noin +86 000. Lisäksi mallin taustalla olevat oletukset muun muassa bruttokansantuotteen kehitykset voivat osoittautua vääriksi.

Työttömyys jää edellistä ennustearaa korkeammaksi vielä vuonna 2022

Edellisen, syksyn 2019, Työmarkkinaennusteen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä säilyisi suurin piirtein ennallaan lähivuodet (kuvio 12). Tämä ennuste luonnollisesti osoittautui koronakriisin myötä täysin vääräksi. Sitä voidaan kuitenkin pitää jonkinlaisena lähtökohtana kun arvioidaan, miten paljon korona nostaa pitkän aikavälin työttömyyttä.

Syksyn 2019 ennusteen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä vuonna 2021 olisi noin 241 000 henkilöä. Uusimman ennusteen mukaan määrä jää vuonna 2021 noin 47 000 työtöntä tästä suuremmaksi ja vielä vuonna 2022 noin 28 000 työtöntä suuremmaksi.

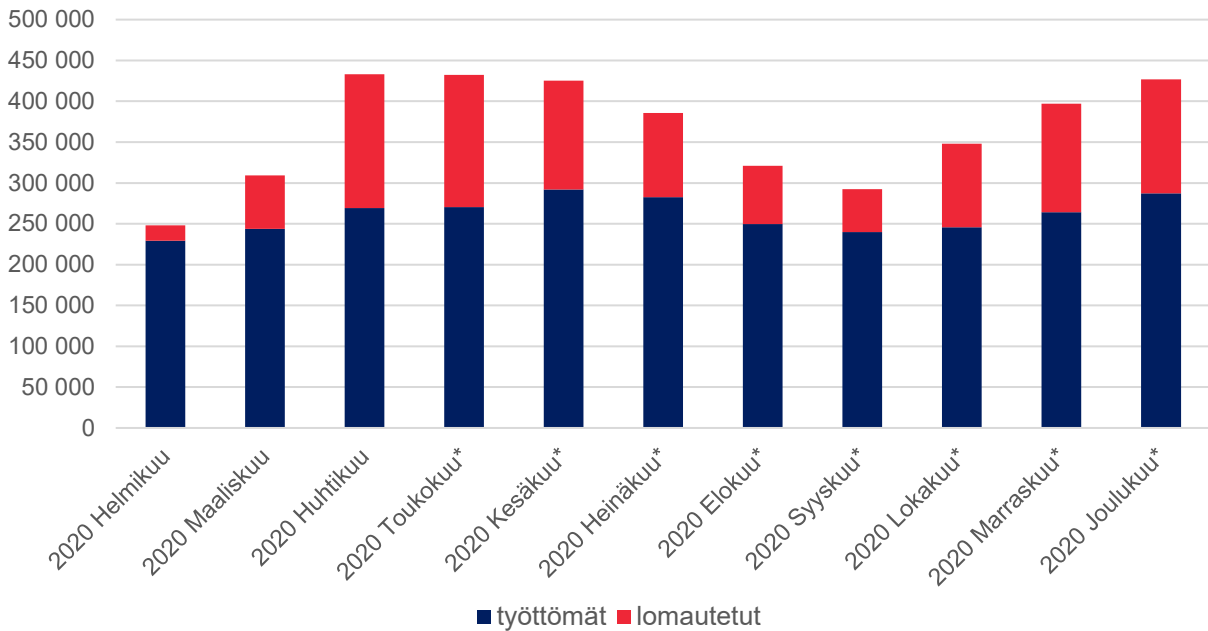
Kuvio 12. Työttömien työnhakijoiden määrä neljännesvuosittain työnvälitystilastossa, sekä viimeisimmät ennusteet

Lähde: TEM, työnvälitystilasto ja TEM:n ennustelaskelmat

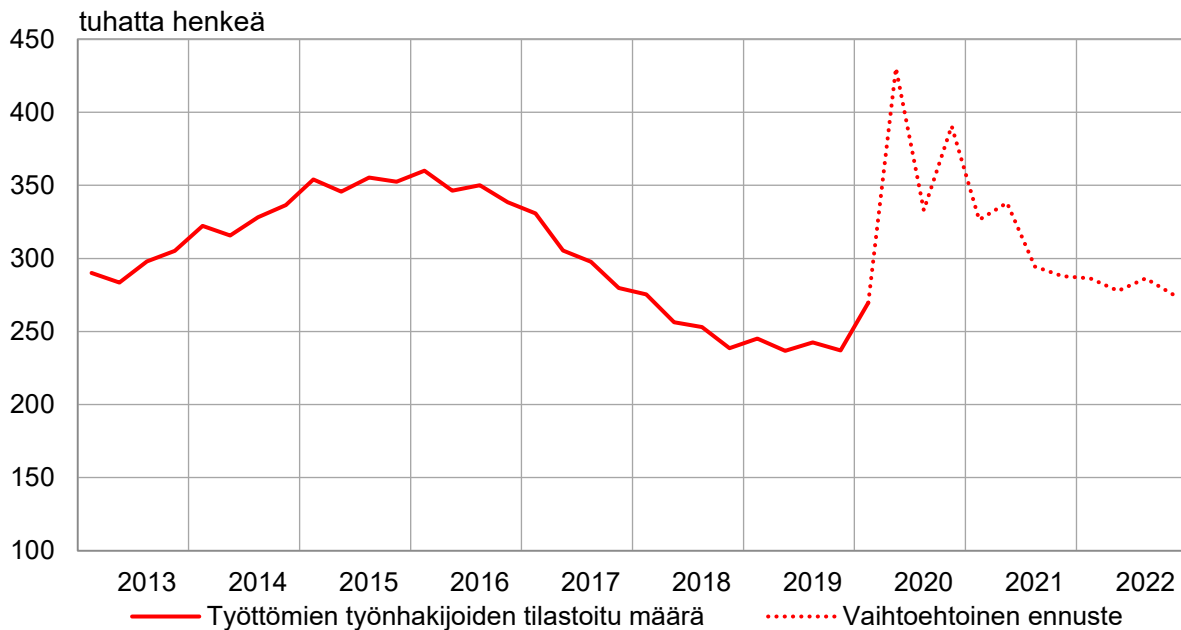
Vaihtoehtoinen ennuste: syksyllä 2020 toinen aalto ja tiukemmat rajoitukset

On kuitenkin mahdollista, etteivät perusskenaarion oletukset toteudu. Vaihtoehtoisessa skenaariossa on hahmoteltu tilannetta, jossa koronarajoituksia joudutaan tiukentamaan uudelleen syksyllä. Lisäksi maailmantalouden tilanteen oletetaan heikkenevän loppuvuonna 2020, mikä heijastuisi erityisesti teollisuuden. Kuviossa 13 on esitetty tämän skenaarion mukainen kehitys loppuvuoden aikana.

Kuvio 13. Vaihtoehtoinen ennuste työttömien ja lomautettujen määrän kehityksestä vuonna 2020

Lähde: TEM, työnvälitystilasto ja TEM:n ennustelaskelmat (*)

Vaihtoehtoisessa skenaariossa siis lomautettujen määrä kääntyy uudestaan kasvuun syksyllä 2020. Lisäksi bruttokansantuotteen lasku on perusskenaariota voimakkaampi, mikä heijastuu myös muihin työttömiin seuraavina vuosina.

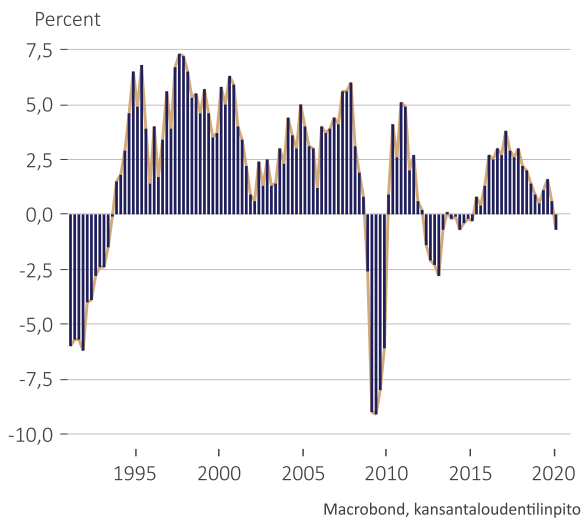
Kuvio 14. Työttömien työnhakijoiden määrän kehitys neljännesvuosittain ja vaihtoehtoinen ennuste

Lähde: TEM, työnvälitystilasto ja TEM:n ennustelaskelmat

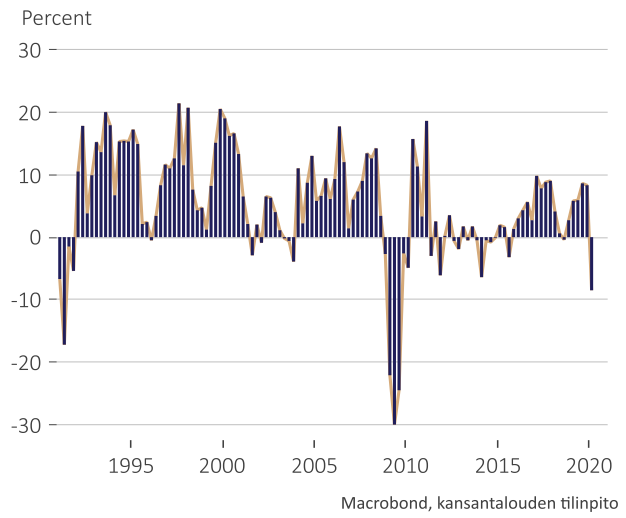
Vaihtoehtoisessa ennusteessa työttömien työnhakijoiden lukumäärän ennustetaan vuoden 2020 osalta asettuvan keskimäärin 355 000 työttömään työnhakijaan, mikä on 115 000 enemmän kuin vuonna 2019. Vuonna 2021 työttömiä työnhakijoita ennustetaan olevan keskimäärin 312 000, eli 43 000 vähemmän kuin tänä vuonna. Vuodelle 2022 ennustetaan puolestaan 281 000 työtöntä työnhakijaa, eli 30 000 vähennystä vuodesta 2021.

LIITEKUVIOT

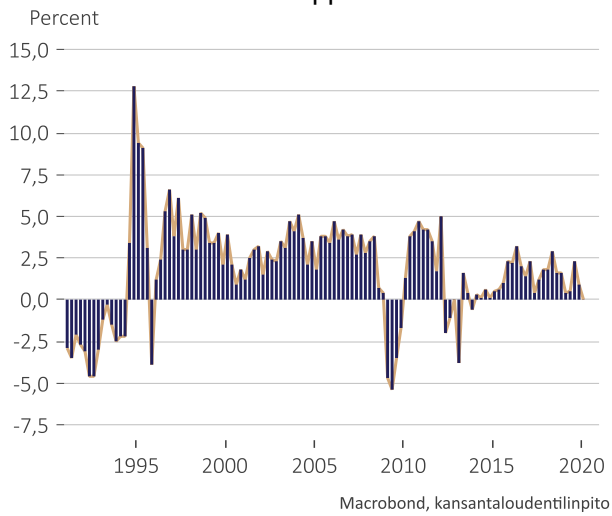
BKT:n muutos

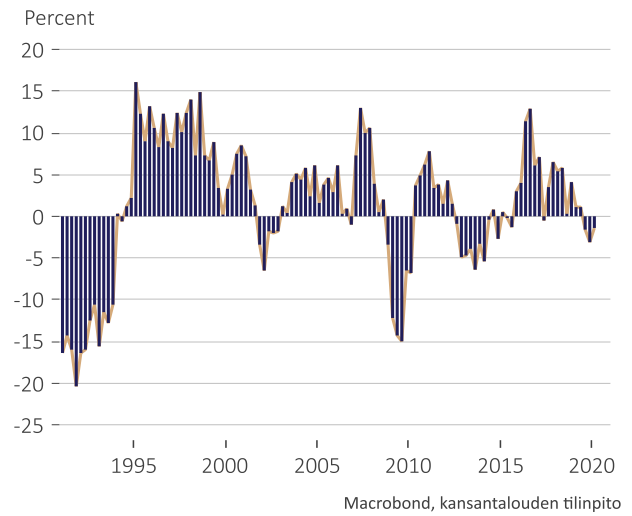
Viennin muutos

Kotitalouksien loppukulutuksen muutos

Investointien muutos

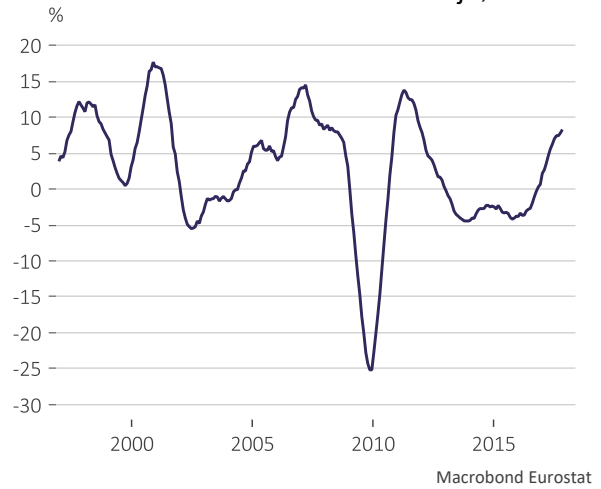

Teollisuuden suhdanneindikaattoreita

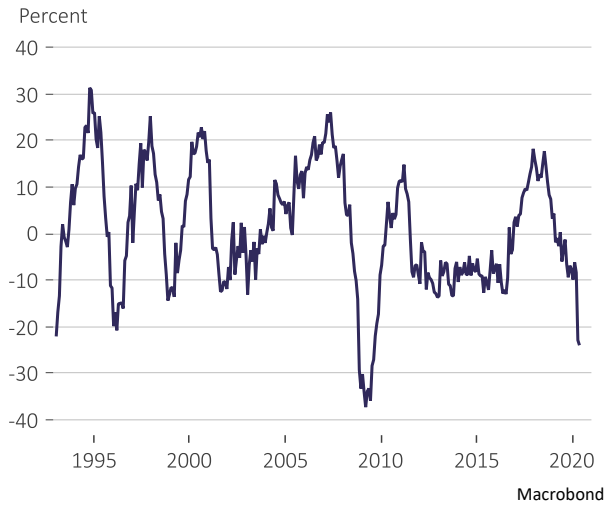
Teollisuustuotanto, työpäiväkorjattu, kausitasoitettu

Teollisuuden liikevaihtokuvaaja, 2010=100

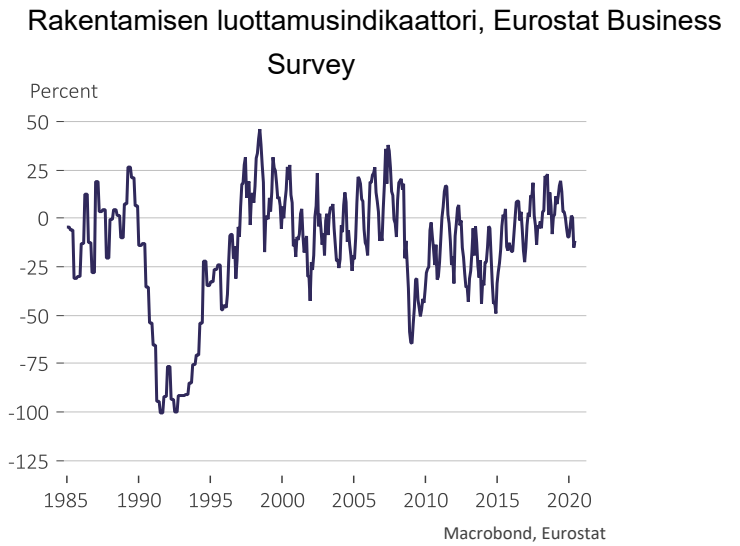
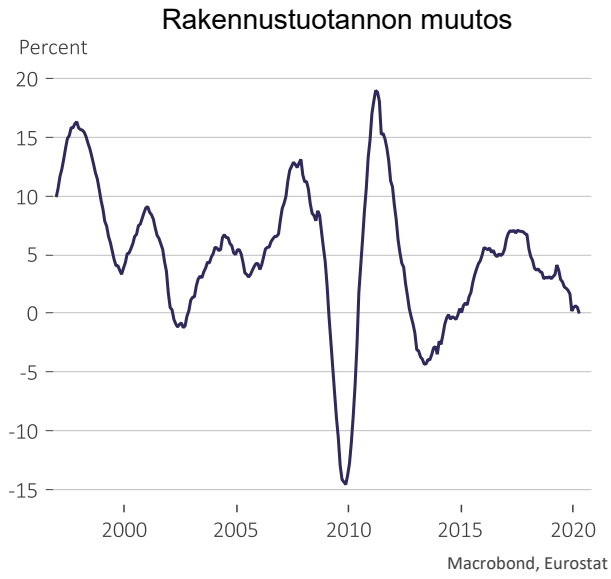
Teollisuuden luottamusindikaattori

Teollisuuden kapasiteetin käyttöaste

Rakentamisen suhdanneindikaattoreita

TEM-ANALYYSEJA -VERKKOJULKAISUSARJASSA AIEMMIN ILMESTYNYT

www.tem.fi -> julkaisut -> TEM-analyyseja

Nio Ilkka (1/2008); **Työvoimatoimistojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointi – esimerkkinä rakenteellisen työttömyyden alentaminen**

Torvi Kai (2/2008); **Maahanmuutto vastauksena työvoiman saatavuuteen – loppuraportti**

Nio Ilkka – Torvi Kai – Tuomaala Mika (3/2008); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste, kevät 2008**

Nio Ilkka – Sardar Paula (4/2008); **Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuosina 2005 ja 2006**

Tuomaala Mika (5/2008); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2007**

Alatalo Johanna – Tuomaala Mika (6/2008); **Alueelliset rakennemuutokset**

Mella Ilkka (7/2008); **Maakuntien suhdannekehitys**

Nio Ilkka – Torvi Kai – Tuomaala Mika (8/2008); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste, syyskuu 2008**

Tuomaala Mika – Torvi Kai (9/2008); **Kohti työperusteista maahanmuuttoa: Ulkomailta palkattavan työvoiman tarpeen arviointi**

Alatalo Johanna – Räisänen Heikki (10/2009); **Työttömyysturvan uudistuslinjausten ex ante -vaikutusarviointia**

Nio Ilkka – Torvi Kai – Tuomaala Mika (11/2009); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste, kevät 2009**

Heinonen Ville – Kangaspunta Kirsi – Räisänen Heikki – Sardar Paula (12/2009); **Työllisyys ja työttömyys eri koulutustasoilla – tilastollinen tarkastelu**

Tuomaala Mika (13/2009); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2008**

Alatalo Johanna – Torvi Kai (14/2009); **Joustoturva Suomen työmarkkinoilla: indikaattorit ja niiden tulkinta**

Mella, Ilkka (15/2009); **Maakuntien suhdannekehitys 2007–2009**

Alatalo Johanna – Nio Ilkka – Tuomaala Mika (16/2009); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste, syyskuu 2009**

Kaarna Anssi (17/2009); **Väestön hyvinvointi alueilla – tilastollinen katsaus**

Nio Ilkka – Sardar Paula (18/2009); **Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuosina 2006 ja 2007**

Räisänen Heikki – Tuomaala Mika (19/2010); **TE-toimistojen tuottavuus ja työpaikkojen täytön tehokkuus**

Kaarna Anssi – Mella Ilkka (20/2010); **Maakuntien suhdannekehitys 2008–2010**

Nio Ilkka – Tuomaala Mika (21/2010); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2010**

Tuomaala Mika (22/2010); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2009**

Kaarna Anssi – Mella Ilkka (23/2010); **Maakuntien suhdannekehitys 2008–2010**

Nio Ilkka – Sardar Paula (24/2010); **Työvoimapolitiisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2008**

Alatalo Johanna – Nio Ilkka – Tuomaala Mika (25/2010); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2010**

Alatalo Johanna – Räisänen Heikki – Tuomaala Mika (26/2010); **Työvoiman rekrytointi taantumassa – julkisen työnvälityksen näkökulma**

Alatalo Johanna – Räisänen Heikki – Tiainen Pekka (27/2010); **Lainsäädännön työllisyysvaikutusten arviointi ja taloudelliset vaikutukset**

Avikainen Ahti – Kerminen Päivi – Korhonen Tiina – Murto Mikko – Peura Jari (28/2010); **Työhönoitamisesta työn tarjoamiseen – työhönoitusten käyttöä koskeva selvitys ja kehittämissesitykset**

Kaarna Anssi – Mella Ilkka (29/2011); **Maakuntien suhdannekehitys 2009–2011**

Alatalo Johanna – Räisänen Heikki – Tuomaala Mika (30/2011); **Työvoimatilanne metsäalan amma-teissa**

Douglas Inka – Kerminen Päivi – Meling Timo – Peura Jari (31/2011); **Työttömyysturvan menettäminen työvoimapolitiisesti moitittavan menettelyn takia**

Alatalo Johanna – Nio Ilkka – Tuomaala Mika (32/2011); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste**

Tuomaala Mika (33/2011); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2010**

Nio Ilkka – Sardar Paula (34/2011); **Työvoimapolitiisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2009**

Järviemi Päivi (35/2011); **Suomen työelämän muutoksia 2000 luvulla – Tutkimuksesta vaikuttavaan kehittämiseen?**

Alatalo Johanna – Nio Ilkka – Tuomaala Mika (36/2011); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2011**

Hytönen Jukka – Mella Ilkka – Pousi Anu (37/2011); **Äkillisen rakennemuutoksen alueet 2007–2011**

Räisänen Heikki (38/2011); **Rekrytoinnin mustan laatikon avaaminen: rekrytoinnin syyt, rekrytointiongelmat ja hakukanaavat Suomessa v. 2010**

Mella Ilkka (39/2012); **Maakuntien suhdannekehitys 2010–2012**

Alatalo Johanna – Tuomaala Mika (40/2012); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2012**

Tuomaala Mika (41/2012); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2011**

Sihto Matti – Tuomaala Mika – Sardar Paula (42/2012); **Työvoimapolitiisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2010**

Koponen Eija-Leena – Laiho Ulla-Maija – Tuomaala Mika (43/2012); **Mistä tekijät sosiaali- ja terveysalalle – työvoimatarpeen ja -tarjonnan kehitys vuoteen 2025**

Alatalo Johanna – Tuomaala, Mika (44/2012); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin ennuste. Syksy 2012**

Sihto Matti – Sardar Paula (45/2012); **Ikääntyneiden työllisyys- ja työttömyyskehitys uuden ikäpolitiikan aikana**

Honkanen Petri – Kangaspunta Seppo – Koponen Eija-Leena – Tukki Jukka – Tuohinen Titta (46/2013); **Ilmiöitä 2013 – Toimintaympäristön muutoksia, joita TEM ei voi väistää**

Räisänen Heikki (47/2013); **Onko yksikään työllisyyskokeilu onnistunut Suomessa?**

Mella Ilkka – Poursu Laura (48/2013); **Maakuntien suhdannekehitys 2011–2013**

Alatalo Johanna – Koponen Eija-Leena – Saijets Heli (49/2013); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin ennuste, kevät 2013**

Koponen Eija-Leena (50/2013); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2012**

Koponen Eija-Leena – Räisänen Heikki (51/2013); **Minne ja miten uudet työpaikat syntyvät?**

Alatalo Johanna – Räisänen Heikki – Saijets Heli (52/2013); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin ennuste, syksy 2013**

Sihto Matti – Sardar Paula (53/2013); **Työvoimapolitiisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2011**

Räisänen Heikki (54/2013); **Työtarjousten vaikutus työpaikkojen täytön ja rekrytoinnin kestoon julkisessa työnvälityksessä**

Räisänen Heikki – Sardar Paula (55/2014); **Virta-varanto -kaaviot TEM:n työnvälityksen tilastojärjestelmässä – käsitteitä, sovelluksia ja tulkintoja**

Mella Ilkka – Urjankangas Hanna (56/2014); **Maakuntien suhdannekehitys 2012–2014**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Räisänen Heikki (57/2014); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2014**

Vuorinen Pentti (58/2014); **Läpidigitalisoitunut maailma – Virtuaalinen tulevaisuus keskuudesamme – TrendWikiä hyödyntävä raportti**

Räisänen Heikki (59/2014); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2013**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Maunu Tallamaria (60/2014); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, Syksy 2014**

Räisänen Heikki – Järvelä Simo (61/2014); **Työtarjousten käytön lisäys – vuoden 2014 politiikka-muutoksen arviointia**

Sihto Matti – Maunu Tallamaria – Sardar Paula (62/2014); **Työvoimapolitiisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2012**

Kangaspunta Seppo (63/2015); **Näkökulmia digitaaliseen maailmaan, Trendwikin vuosiraportti 2015**

Alatalo Johanna – Maunu Tallamaria – Räisänen Heikki – Tuomaala Mika (64/2015); **Uusien työpaikkojen synty toimipaikoissa 2011–2014**

Maunu Tallamaria (65/2015); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2014**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Maunu Tallamaria (66/2015); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2015**

Maunu Tallamaria – Sardar Paula (67/2015); **Työvoimapolitiikan palveluilta sijoittuminen vuonna 2013**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Maunu Tallamaria (68/2015); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2015**

Räisänen Heikki – Järvinen Päivi – Hjelt Jan (69/2016); **Paikallisen sopimisen laajuus ja ominaispiirteet eräissä Euroopan maissa**

Räisänen Heikki (70/2016); **Saavutettiinkö kylläntymispiste? Työtarjousten lisätyn käytön vaikutus avointen työpaikkojen täyttöön ja rekrytoinnin kestoon vuonna 2015**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Maunu Tallamaria (71/2016); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2016**

Maunu Tallamaria – Räisänen Heikki (72/2016); **Minne uudet työpaikat syntyvät vuonna 2015?**

Maunu Tallamaria (73/2016); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2015**

Tuomaala Mika (74/2016); **Palveluista sijoittuminen vuosina 2013 ja 2014**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Mähönen Erno (75/2016); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2016**

Alatalo Johanna – Mähönen Erno – Räisänen Heikki (76/2017); **Nuorten ja nuorten aikuisten työelämä ja sen ulkopuolisuus**

Rikama Samuli (77/2017); **Voimakkaasti kasvuhakuiset pk-yritykset**

Repo Joonas (78/2017); **Maakuntien suhdannekatsaus 2017**

Alatalo Johanna – Mähönen Erno – Hämäläinen Hanna (79/2017); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2017**

Räisänen Heikki (80/2017); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2016**

Maunu Tallamaria – Räisänen Heikki (81/2017); **Minne uudet työpaikat syntyvät vuonna 2016?**

Rikama Samuli (82/2017); **Pk-yritysten kansainvälistyminen syksy 2017**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Maunu Tallamaria – Mähönen Erno (83/2017); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2017**

Mähönen Erno – Oravainen Henriikka (84/2018); **Kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen ja pienyrityksien asema kauppakeskuksissa**

Maunu Tallamaria (85/2018); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2017**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Maunu Tallamaria – Mähönen Erno (86/2018); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2018**

Räisänen Heikki (87/2018); **Taloukasvu ja rekrytointi julkisessa työnvälityksessä**

Tuomaala Mika (88/2018); **Aktiivisilta työvoimapolitiittisilta palveluilta avoimille työmarkkinoille sijoittuminen vuonna 2016**

Maunu Tallamaria – Räisänen Heikki (89/2018); **Minne uudet työpaikat syntyivät vuonna 2017?**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Mähönen Erno (90/2018); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2018**

Alatalo Johanna – Larja Liisa – Räisänen Heikki (91/2019); **Työllisyysaste-erot Pohjoismaissa ja eräitä taustatekijöitä niille**

Alatalo Johanna – Larja Liisa – Mähönen Erno (92/2019); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2019**

Larja Liisa – Räisänen Heikki (93/2019); **Yritysten digitalisaatio ja kasvu: Pk-yritysbarometrin näkökulmia**

Larja Liisa (94/2019); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2018**

Tuomaala Mika (95/2019); **Aktiivisilta työvoimapolitiittisilta palveluilta sijoittuminen vuonna 2017**

Räisänen Heikki (96/2019); **Työvoima-ajan, työllisen ajan ja työttömyysajan elinkaarilaskelmia**

Alatalo Johanna – Larja Liisa – Mähönen Erno (97/2019); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2019**

Räisänen Heikki (98/2020); **Minne uudet työpaikat syntyivät vuonna 2018?**

Larja Liisa – Räisänen Heikki (99/2020); **Omaehtoinen opiskelu työttömyysetuudella**

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet